

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060107

DOM
2023-05-08
Stockholm

Mål nr
P 14414-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-11-18 i mål nr P 424-19,
se bilaga A

PARTER

Klagande

1. M.L
2. P.L

Ombud för 1 och 2: H.S

Motpart

1. Motala kommun

Ombud: Advokat G.B

2. Lalandia A/S, CVR 28108265, genom Lalandia Motala AB

3. Vattenfall Eldistribution AB

Ombud: J.E

SAKEN

Detaljplan för X m. fl i Motala kommun

Dok.Id 1924523

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom, såvitt avser punkten 2 i domslutet, upphäver Mark- och miljööverdomstolen Kommunfullmäktige i Motala kommuns beslut den 10 december 2018, § 163, 18/KS 0239, att anta detaljplan för X m. fl i Motala kommun.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

M.L och **P.L** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva beslutet att anta detaljplanen.

Motala kommun och **Lalandia A/S** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens avgörande.

Vattenfall Eldistribution AB har uppgett att bolaget inte har något att erinra i målet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

M.L och **P.L** har anfört bl.a. följande.

Inom planområdet och i intilliggande naturområden finns fladdermöss. Alla fladdermöss är fridlysta enligt artskyddsförordningen (2007:845). Detaljplanen utgör ett stort hot och förstör livsmiljön för många nattaktiva arter och strider mot artskyddsförordningen. Hela planområdet X ljussätts. Artificiellt ljus är förödande för fladdermöss och nattlevande insekter som inte kan orientera sig i ljuset. Fladdermössen kan inte söka föda till sina ungar och ungarna dör. Vid de inventeringar som har gjorts har man funnit förekomst av fladdermöss med en indikering av hotad art, fransfladdermus. Utredningen om djurlivet och förekomsten av fladdermöss är bristfällig.

Motala kommun har anfört bl.a. följande.

Fladdermussituationen har utretts och en inventering som täcker hela Varamonområdet har gjorts. Mätning har skett vid två tillfällen och inom detaljplanens område har i allt väsentligt dvärgpipistrell och nordfladdermus indikerats. Att just de arterna indikerats är förväntat i och med att området redan är ljusförorenat och dessa vanliga arter har större anpassningsförmåga till människopåverkade miljöer. Påverkan på fladdermusfaunan bedöms därmed som låg i anledning av detaljplanen. Kommunen har även tidigare under 2022 utfört en fladdermusutredning rörande Varamon och kommunen har låtit utreda situationen ytterligare inför yttrande till Mark- och miljööverdomstolen.

Med tanke på vad fladdermusinventeringen har visat, tillsammans med planeringen för ett naturområde inom detaljplanen och marklovspflicht för trädfällning, har kommunen visat att detaljplanen inte riskerar att påverka den kontinuerliga ekologiska funktionen i området för aktuella fladdermusarter. Utredningen i planärendet och under målets handläggning talar för att detaljplanen inte kommer påverka fladdermössen i Varamon mer än högst marginellt.

Plan- och bygglagen (2010:900), PBL, saknar en uttrycklig bestämmelse om att reglerna om artskydd ska tillämpas och det finns inte heller något formellt krav på att frågan om artskyddsdispens ska ha prövats innan ett beslut tas i ett PBL-ärende. Således kan detaljplanen och frågan om artskydd hanteras separat. Det gäller särskilt när det, som i detta fall, är fråga om en låg påverkan som också blir beroende av den närmare utformningen av anläggningen. Det går inte att i planskedet bestämma om och i vilken utsträckning en artskyddsdispens krävs. Det framtagna underlaget är mer än tillräckligt för att kunna bedöma att planen är lämplig i ett artskyddsavseende. Det är även möjligt att vidta tillräckliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått som gör att detaljplanen kan godkännas.

Lalandia A/S har instämt i vad kommunen har anfört.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Samtliga arter av fladdermöss är fridlysta och enligt 4 a § artskyddsförordningen är det förbjudet att bl.a. avsiktligt döda eller störa fladdermöss samt att skada eller förstöra deras fortplantningsområden eller viloplåtar. För dispens från förbudet krävs bl.a. att det inte finns någon annan lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde (14 § artskyddsförordningen).

PBL ställer inte uttryckligen krav på att bestämmelserna om artskydd ska beaktas i ett detaljplaneärende. Regelsystemet får emellertid anses förutsätta att underlaget i ett planärende belyser dessa frågor på ett erforderligt sätt så att en samlad bedömning av

de planerade åtgärdernas inverkan på fridlysta arter och deras fortplantnings- och viloområden kan göras. Om frågan om artskyddsdispens tas upp först sedan övriga prövningar slutförts finns en risk att någon verklig prövning i dessa delar inte kommer till stånd (jfr rättsfallet RÅ 2005 ref. 44).

Av utredningen i målet framgår att det i området finns bl.a. hålträd som är av betydelse för fladdermöss. De rapporter avseende fladdermusobservationer som har presenterats talar för att flera fladdermusarter förekommer inom planområdet. Det framstår därför som sannolikt att området används som boplats och som fortplantningsområde för dessa arter. Av detaljplanen framgår att vissa träd ska skyddas genom krav på marklov för trädfällning.

Vid en samlad bedömning anser Mark- och miljööverdomstolen att kommunen inte på ett erforderligt sätt har visat att den exploatering som planen medger inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos fladdermusarternas bestånd. Kommunen har inte heller visat att de planerade skyddsåtgärderna är tillräckliga för att motverka sådan skada.

Mot denna bakgrund ska beslutet om detaljplan upphävas. Vid denna utgång saknas anledning att pröva övriga av klagandena framförda invändningar mot detaljplanen.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand, Lars Olsson, referent, och Petra Bergman samt tekniska rådet Mats Kager.

Föredragande har varit Jennifer Jarebro.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-11-18
meddelad i
Växjö

Mål nr P 424-19

PARTER

Klagande

1. I.A
2. M.L
3. P.L

Motpart

1. Motala kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Kommunfullmäktige i Motala kommuns beslut från den 10 december 2018 i ärende nr 17-SB0009, se bilaga 1

SAKEN

Detaljplan för X m.fl., Motala kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar I.As överklagande.
2. Mark- och miljödomstolen avslår M.L och P.Ls överklagande.

BAKGRUND

Kommunfullmäktige i Motala kommun beslutade den 10 december 2018 att anta detaljplan för X m.fl. Syftet med detaljplanen är att möjliggöra en större besöksanläggning (semestercenter med badland, sport- och nöjesaktiviteter samt kommunal simhall), byggnader för tillfällig vistelse (hotell, semesterbostäder), parkeringsytor samt naturområde. Detaljplanen är en av fem separata detaljplaner inom ramen för Varamonprojektet Lalandia.

Detaljplanen har nu överklagats till mark- och miljödomstolen.

Länsstyrelsen i Östergötlands län (länsstyrelsen) beslutade den 20 december 2018 att inte överpröva Motala kommuns beslut enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Den 28 juni 2019 beslutade mark- och miljödomstolen att avvisa ett antal klaganden, däribland föreningen Varamons Vänner. Beslutet överklagades till Mark- och miljööverdomstolen som avslag överklagandena men lämnade möjlighet för överklagande till Högsta domstolen avseende klagorätten för föreningen Varamons Vänner. Den 15 december 2020 beslutade Högsta domstolen att inte meddela prövningstillstånd i frågan.

YRKANDEN M.M.

I.A har yrkat att detaljplanen ska upphävas.

Till stöd för sin talan har hon i huvudsak anfört följande. Hon bor inklämd mellan detaljplaneområdet för X och Folkets Park och detaljplanerna kommer att påverka henne negativt på flera sätt. Hon kommer att besväras av ljud (den upplysta aquadomen), ljud (fläktljud, trafikbuller, mängden människor i området) och luftföroreningar (från trafik och anläggning), minskad framkomlighet då den del av Y stängs av och den alternativa väg som återstår beräknas vara

starkt trafikerad då den leder till parkeringen vid Folkets Park. Etableringen kommer även innebära minskad tillgänglighet till närliggande grönområden.

Graden av exploatering är för stor och kommer medföra så stor negativ påverkan på miljön, arter och människors livsbetingelser att det strider mot de miljömål och det ansvar Motala kommun har att förvalta i detta unika område.

M.L och P.L har yrkat att detaljplanen ska upphävas.

Till stöd för sin talan anför de i huvudsak följande. Detaljplanen medger byggnation för hotell/semesterlägenheter till fyra våningar, 15,5 meter högt. Detta bör ändras till maximalt tre våningar och 12 meter högt. Motala kommun har hänvisat till att vegetationen kommer att avgränsa men mitt emot deras fastighet finns inte mycket vegetation.

Deras bostadsmiljö kommer drastiskt att försämrats och hotellgäster kommer att ha full insyn över deras fastighet. De befärrar också att ljudnivån kommer att bli mycket hög, då Y och Z kommer att bli ett naturligt stråk. Även ljus från hotell/semesterlägenheterna kommer att påverka närboende i området mycket negativt. Byggnaderna kommer även att skugga närliggande bostäder. På grund av närheten till hotellet/semesterlägenheterna kommer deras fastighet att förlora i marknadsvärde och attraktionsvärde och få ett försämrat användningsområde. För detta yrkar de kompensation.

DOMSKÄL

I målet har det inkommit handlingar från personer som inte är parter i målet. Dessa handlingar har inte beaktats vid domstolens prövning.

Klagorätt

Enligt 13 kap. 8 § PBL framgår det av 42 § förvaltningslagen (2017:900) vem som får överklaga ett beslut att anta en detaljplan. Rätt att överklaga har den som

beslutet angår och om det har gått henne emot. När det gäller att överklaga beslut att anta detaljplaner har den som är boende inom planområdet eller i direkt anslutning därtill rätt att klaga. Vidare har en enskild rätt att överklaga om den på något sätt är berörd.

I.A har yttrat sig senast vid granskningen och äger fastigheten A som inte ligger inom eller i direkt anslutning till det aktuella planområdet. I.A har getts möjlighet att tydliggöra varför hon ska anses ha klagorätt i målet. Även om detaljplanen innebär bebyggelse som påverkar omgivningen har det inte framkommit att I.A är berörd på ett sådant sätt att hon har rätt att överklaga den aktuella detaljplanen. Hennes överklagande ska därför avvisas.

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 1 kap. 2 § PBL är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten.

Vid prövningen av frågor enligt PBL ska enligt 2 kap. 1 § PBL hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen.

Av 2 kap. 2 § PBL framgår att planläggning och prövningen i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt denna lag ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning. Bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1 – 8 §§ miljöbalken ska tillämpas.

Enligt 2 kap. 9 § PBL får planläggning av mark samt lokalisering, placering och utformning av byggnadsverk inte ske så att den avsedda användningen eller byggnadsverket kan medföra sådan påverkan på omgivningen som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller en betydande olägenhet.

Prövningsram

Enligt 13 kap. 17 § PBL ska den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta en detaljplan endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna. Om myndigheten vid prövningen anser att beslutet strider mot en rättsregel ska beslutet upphävas i sin helhet. Annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Beslutet ska inte upphävas om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet. Om kommunen har medgett det, får dock beslutet upphävas i en viss del eller ändras på annat sätt. Ändringar som har ringa betydelse får göras utan kommunens medgivande.

Som angivits ovan är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. Det innebär att det är kommunen som har beslutanderätten över vad och hur det ska planläggas inom den egna kommunen, under förutsättning att planläggningen i handläggning och innehåll följer gällande lagstiftning. Stor vikt ska därför tillmätas de lämplighetsbedömningar som görs av kommunen.

Domstolen är därför förhindrad att pröva sådan som inte ingår i det ursprungliga beslutet och kan t.ex. inte ta ställning till alternativa förslag till bestämmelser eller markanvändning som inte ingår i beslutet om den antagna detaljplanen.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen anser att Motala kommun har handlagt planärendet på ett formellt korrekt sätt och har inte gått utöver sina befogenheter enligt 1 kap. 2 § PBL.

Klagandena har framfört synpunkter på att detaljplanen kommer innebära ökad insyn, skuggning och buller. De har även anfört att ljuset från anläggningen kommer att påverka dem mycket negativt. Mark- och miljödomstolen ifrågasätter inte att klaganden kan komma att uppleva olägenheter med anledning av ljud, ljus och insyn. Enligt domstolens bedömning innebär dock inte ett genomförande av detaljplanen en sådan betydande olägenhet som avses i 2 kap. 9 § PBL.

Ekonomisk ersättning

Klagandena har anfört att deras fastigheter kommer att minska i värde med anledning av den ökade trafiken, ljus, ljud och insynen och har yrkat ekonomisk kompensation för detta.

Hur en detaljplan påverkar en fastighets värde är inget som omfattas av den prövning som domstolen har att göra inom ramen för det överklagande beslutet. För det fall en värdeminskning skulle vara så pass stor, skulle det kunna anses falla inom ramen för prövningen av betydande olägenhet 2 kap. 9 § PBL. Något visst garanterat marknadsvärde kan man som fastighetsägare dock aldrig räkna med. Inte heller har klagandena i målet visat att detaljplanen kommer att innebära att deras fastigheter kommer att minska i värde markant. Mark- och miljödomstolen gör därmed bedömningen att en eventuell värdeminskning av fastigheterna inte utgör en sådan betydande olägenhet att det finns skäl att upphäva detaljplanen. Vad klagandena i övrigt har anfört utgör inte heller skäl för att upphäva detaljplanen.

Domstolen erinrar om att för det fall åtgärder kräver dispenser eller tillstånd enligt miljöbalken eller annan lagstiftning ska detta inhämtas innan genomförandet av detaljplanen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD- 02)

Överklagande senast den 9 december 2021.

Ann Westerdahl

Lars Fransson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Ann Westerdahl, ordförande, och tekniska råden Lars Fransson och Bertil Varenius samt den särskilda ledamoten Mikael Jarbrink. Föredragande har varit beredningsjuristen Anna Fridh.